

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ ЗА ПРИВРЕДУ И ПРАВОСУЂЕ
УНИВЕРЗИТЕТ ПРИВРЕДНА АКАДЕМИЈА У НОВОМ САДУ

ОБРАЗАЦ ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
-обавезна садржина-

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовao комисију

Одлуком Наставно–научног већа Правног факултета за привреду и правосуђе, одређена је Комисија за оцену докторске дисертације за јавну одбрану **Милоша Стаменковића** под називом „Улога полиције код утврђивања чињеница у кривичном поступку“. Докторска дисертације је пријављена.

2. Састав комисије са знаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

- **Проф. др Александар Бошковић, ванредни професор**, Кривичноправна ужа научна област, изабран у звање 2015. године, запослен на Криминалистичко-полицијској академији у Београду, председник Комисије.

- **Проф. др Зоран Павловић, редовни професор**, Кривичноправна ужа научна област, изабран у звање 2017. године на Правном факултету Универзитета Привредна академија у Новом Саду, где је и запослен, ментор и члан Комисије.

- **Доц. др Јоко Драгојловић, доцент**, Кривичноправна ужа научна област, изабран у звање 2016. године на Правном факултету Универзитета Привредна академија у Новом Саду, где је и запослен, члан Комисије.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме:
Милош (Мира) Стаменковић

2. Датум рођења, општина, Република:
09.12.1985. године, Врање, Врање, Србија.

3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе:
05.10.2012. године, Универзитет „Привредна академија“ у Новом Саду, Правни факултет за привреду и правосуђе, назив мастер рада “Кривично дело разбојништво и разбојничка крађа“.

4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:
Право, кривично право.

5. Радно искуство:

Кандидат ради при Министарству унутрашњих послова..

6. Публиковани уџбеници и најважнији радови:

- Мердовић, Б., Стаменковић, М. (2017). Актуелизација питања поновног увођења смртне казне у кривично законодавство, Право теорија и пракса, Правни факултет за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду (Рад је позитивно рецензиран и одобрен за објављивање) (М53)

- Драгојловић, Ј., Стаменковић, М., (2016) Притвор према малолетним учиниоцима кривичних дела, Култура полиса, вол 13, бр. 29, Култура_Полис и Институт за европске студије, Нови Сад, стр. 239-249. (М51)

- Стаменковић, М., Катић, М., (2015). Криминалистичко профилисање као метод откривања непознатих извршилаца кривичних дела, Зборник радова ХИИ традиционалног научног скупа „Правнички дани проф. др Славко Царић, Правни факултет за привреду и правосуђе, Нови Сад, стр. 705-726. (М33)

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

„Улога полиције код утврђивања чињеница у кривичном поступку“

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикана и сл.

Докторска дисертација има укупно 336 страна, састоји се од увода, шест глава, закључних разматрања, списка коришћене домаће и стране литературе, законских прописа.

УВОД

1. Предмет и циљ истраживања

2. Методе истраживања

3. Хипотезе истраживања

1. ОСВРТ НА РАЗВОЈ КРИВИЧНОПРОЦЕСНОГ ПРАВА КРОЗ ПРЕГЛЕД ОСНОВНИХ ТИПОВА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА

1.1. Акузаторски кривични поступак

1.2. Инквизиторски кривични поступак

1.3. Савремени кривични поступак

1.4. Кратак осврт на развој кривичног процесног законодавства Републике Србије

1.4.1. Преглед донетих Закона о кривичном поступку у периоду од 2001. године до 2011. године

1.5. Кратак приказ најважнијих измена важећег Закона о кривичном поступку у односу на Закон о кривичном поступку из 2011. године 84

1.5.1. Неусклађеност Закона о кривичном поступку из 2011. године са другим прописима

1.5.2. Неусклађеност Закона о кривичном поступку из 2011. године са Уставом Републике Србије

1.5.3. Неусклађеност Закона о кривичном поступку из 2011. године са праксом

Европског суда за људска права

1.5.4. Неусклађеност Законика о кривичном поступку из 2011. године са Кривичним закоником

1.5.5. Неусклађеност Законика о кривичном поступку из 2011. године са Законом о јавном тужилаштву

1.5.6. Неусклађеност Законика о кривичном поступку из 2011. године са другим законима

2. ОВЛАШЋЕЊА ПОЛИЦИЈЕ У ПРЕДИСТРАЖНОМ ПОСТУПКУ

2.1. Појам полиције и основна начела полиције у обављању полицијских послова

2.2. Овлашћења полиције

2.2.1. Непроцесна овлашћења полиције у предистражном поступку

2.2.1.1. Прикупљање обавештења од грађана

2.2.1.2. Преглед превозних средстава, путника и пртљага

2.2.1.3. Ограничење и лишење слободе кретања

2.2.1.3.1. Ограничење кретања на одређеном простору

2.2.1.3.2. Задржавање лица на месту извршења кривичног дела

2.2.1.3.3. Полицијско хапшење

2.2.1.3.4. Хапшење при извршењу кривичног дела

2.2.1.3.5. Задржавање осумњиченог

2.2.1.4. Утврђивање истоветности лица и предмета

2.2.1.5. Расписивање потраге за лицима и предметима

2.2.1.5.1. Потерница

2.2.1.5.2. Објава

2.2.1.5.3. Распис о трагању

2.2.1.6. Преглед објеката, просторија и документације државних органа, предузећа, радњи и других правних лица

2.2.1.7. Прибављање евиденције остварене телефонске комуникације, коришћених базних станица и лоцирања места са којих се обавља комуникација

2.2.1.8. Радње полиције ради успешног вршења других полицијских овлашћења

2.2.1.8.1. Заштита жртава кривичних дела

2.2.1.8.2. Употреба туђег саобраћајног средства и средстава везе

2.2.1.8.3. Употреба средстава принуде

2.2.2. Процесна овлашћења полиције

2.2.3. Однос полиције и јавног тужиоца у предистражном поступку

3. УЛОГА ПОЛИЦИЈЕ У ФАЗИ ИСТРАГЕ

4. УПОРЕДНОПРАВНИ ПРИКАЗ УЛОГЕ ПОЛИЦИЈЕ У ПРЕДИСТРАЖНОМ И ИСТРАЖНОМ ПОСТУПКУ

4.1. Англосаксонски правни систем

4.1.1. Енглеска

4.1.2. САД

4.2. Европско-континентални правни систем

4.2.1. Немачка

4.2.2. Италија

4.2.3. Шпанија

4.2.4. Држави бивше СФР Југославије

4.2.4.1. Република Српска

4.2.4.2. Црна Гора

4.2.4.3. Хрватска

5. ПРЕДУЗИМАЊЕ ДОКАЗНИХ РАДЊИ ОД СТРАНЕ ПОЛИЦИЈЕ

5.1. Општа разматрања

- 5.2. Саслушање осумњиченог
- 5.3. Увиђај
- 5.4. Вештачење
- 5.5. Реконструкција
- 5.6. Прибављање исправе
- 5.7. Претресање стана и других просторија или лица
- 5.8. Привремено одузимање предмета

6. ПОСЕБНЕ ДОКАЗНЕ РАДЊЕ И УЛОГА ПОЛИЦИЈЕ У ЊИХОВОМ СПРОВОЂЕЊУ

- 6.1. Општа разматрања
- 6.2. Контролисана испорука
- 6.3. Тајни надзор комуникације
- 6.4. Тајно праћење и снимање осумњиченог
- 6.5. Симуловани послови
- 6.6. Рачунарско претраживање података
- 6.7. Прикривени иследник

ЗАКЉУЧАК

ЛИТЕРАТУРА

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У **уводном делу** кандидат прави општи осврт на улогу полиције у кривичном поступку. Република Србија започела је интензивну реформу кривичнопроцесног законодавства пре двадесетак година'. Дати напори тако корелирају са сличним идејама које су инкорпориране у легислативе свих држава региона (Босна и Херцеговина - 2003; Хрватска - 2008; Црна Гора - 2009; Македонија - 2010), односно држава Европе (Португалија - 1987; Италија - 1988; Швајцарска - 2007).

Представљајући све више мешавину англосаксонског и континенталног правног система, новостворени, хибридни модел унео је неке нове институте и решења у прилично традиционалне тековине српског правосуђа. Премда се не може негирати да је дати оквир реконструкције донео и сегментирана унапређења, важна карактеристика овог турбулентног процеса манифестовала се учесталом променом органских закона, попут Законика о кривичном поступку. Имајућу у виду темпо и учесталост промена, дато решење се показало вишеструко проблематичним.

Наиме, јасно је да свака промена закона за собом повлачи одређене потешкоће у различитом тумачењу законских норми, проблеме у примени као и измене одређених техничких и извршних капацитета које нови закон често захтева. Такође, ако се има у виду осетљивост материје о којој је реч, проблем постаје проминентнији.

Пратећи кривичноматеријалне и кривичнопроцесне измене током последње две деценије, стиче се утисак да је у једном периоду у Републици Србији владала извесна правна конфузија. Недовољно јасан систем и последична правна несигурност односила се пре свега на оквир, у том тренутку, важећих закона, као и овлашћења различитих субјеката који учествују у кривичној ствари.

У **оквиру прве главе под називом „Осврт на развој кривичног процесног права кроз преглед основних типова кривичног поступка“** кандидат објашњава различите типове кривичних поступака и анализира различите измене процесног законодавства. Историја правних институција представља заправо преглед еволуције човечанства. Почевши од првобитних заједница, све до савременог друштва, друштвено реаговање на криминалитет имало је за циљ осигуравање безбедности друштва и заштиту највиших вредности.

Развијајући се од иницијалних магијски заснованих концепција, преко инквизиције

и тортуре као легитимног механизма утврђивања „праве“ истине, заштита права и правичности поставила је све строжи захтев успостављања правила кривичног процеса. У том смислу, кривично процесно право формирало се као темељ правне сигурности, како на страни државе и оштећених тако и на страни осумњиченог, оптуженог или коначно осуђеног.

Одређујући кривично процесно право као „скуп правних прописа којима се одређују процесне радње, њихова форма и унутрашња вредност и одређују процесни субјекти као вршиоци тих радњи и њихов правни положај“, датим оквиром настоји се обезбедити ниво правне сигурности који гарантује да нико невин неће бити осуђен. Односно, обезбеђује се законитост и правичност примене кривичноматеријалног права, уз последично изрицање одговарајуће санкције која је предвиђена кривичним законом.

Турбулентни пут развоја и текућих измена кривичног процесног права, зависио је од научних, економских и друштвенополитичких атрибута друштва. Стојећи у вези са ставовима владајуће класе, по питању борбе против криминалитета, овај оквир носио је неретко услове дискриминативности и заштите интереса повлашћених мањина.

Хуманизацијом друштва и успостављањем међународноправних стандарда у правним поступањима, процесни сегменти бивају нарочито акцентовани. Ако овоме додамо практичне потребе борбе против криминалитета и све наглашеније захтеве ефикасности кривичног гоњења, успостављање стабилног система кривичноматеријалног и кривичнопроцесног права искристалисало се као императив на националном, али и међународном нивоу функционисања.

Историјски развој кривичног процесног права се може јасно сагледати кроз три велика система. То су: акузаторски, инквизиторски и савремени кривични поступак. Први оквир тако карактерише доминација идеја заштите слобода и права човека, док се у инквизиторској концепцији наглашава ефикасност сузбијања криминалитета. Коначно, савремени кривични поступак рађа се као покушај успостављања складног односа између решења акузаторског и инквизиторског кривичног поступка.

Елаборирајући предметни оквир, Бркић истиче да је разликовање ових правних концепција засновано на различитим принципима основних процесних начела која су од утицаја на основне процесне функције. При томе, време њиховог смењивања веома је тешко одредити. Разлог томе почива на чињеници да су у пракси ове концепције, условно речено, артикулисане најчешће у мешовитим формама. Тако су у прелазним фазама нови елементи почели да потискују старе, те се пре може говорити о доминацији једног од типова, а не о његовој чистој владавини.

Осврнувши се на националну праву историју, ваља истаћи да је још пре више од пола века, правни систем у СФРЈ препознат као мешавина акузаторских и инквизиторских елемената. Тако Бајер, крајем шездесетих година прошлог века, указује на интензивнији уплив акузаторских компоненти, одмеравајући их у равноправном положају са инквизиторским основама у оквирима кривичног поступка.

Слично запажање коначно доноси и Шкулић. Наиме, дати аутор упућује на погрешне симплификације и изједначавања према којима се континентално--европски систем означава као инквизиторски, а англосаксонски као акузаторски. У истом контексту, Шкулић истиче да оба система заправо нису искључивог или чистог типа, већ у извесним сегментима преузимају делове правне традиције и праксе другог оквира.

Напоследку, са циљем целовитог прегледа, домаћи кривичноправни извори, представљају и различите покушаје појмовног одређења кривичног поступка. Тако Игњатовић експлицира да се под овим термином подразумева „законом уређени ток остварења предмета кривичног процесног права, законом предвиђеном и уређеном делатношћу кривичнопроцесних субјеката“.

Нешто комплетнију дефиницију нуди Бркић која, под датим одређењем, подразумева „правни однос који настаје између процесних субјеката (суда и странка),

поводом захтева за расправљање кривичноправне ствари, који претпоставља одређени степен сумње да се учињено кривично дело, као услов заснивања конкретног односа, састоји у вршењу њихових права и обавеза (процесних функција), са циљем правилне примене кривичноматеријалног права, а у крајњој линији ради заштите друштва од криминалитета“.

Ипак, значај кривичног процесног права и законитог кривичног поступка најбоље је можда изражен у објашњењу Роксина који наводи да: „Материјално кривично право, чија су основна правила садржана у Кривичном закону, установљава карактеристике кажњивих радњи, те забрањује правним последицама које су повезане са чињењем кривичног дела. Да би ове норме могле да остваре своју функцију стварања елементарних претпоставки за мирни заједнички живот људи, оне не смеју у случају извршења кривичног дела, постојати само на папиру. Потребан је, пре свега, један правно уређени поступак, помоћу кога се постојање кажњиве радње може установити, те истовремено омогућити спровођење законом прописане санкције. При томе се, под таквим „правно уређеним“ поступком, могу разумети три аспекта: његове одредбе морају бити тако формулисане да на одговарајући начин потпомажу материјалном кривичном праву да буде спроведено; оне морају истовремено да установе границе права задирања органа кривичног правосудја у заштићене слободе појединаца; и оне морају, коначно, да створе могућност, да се правоснажном одлуком поново успостави нарушени правни мир“.

У другој глави под називом „Овлашћења полиције у предистражном поступку“ кандидат указује на положај полиције у предистражном поступку. Предистражни поступак представља прву фазу претходног кривичног поступка и, као такав, представља повезано деловање одређених субјеката. Јасно, ово се најпре односи на поступања јавног тужиоца и полиције, а у смеру откривања кривичног дела, које се гони *ex officio*, проналажења учиниоца, као и откривања и обезбеђивања предмета и трагова кривичног дела. . Заправо, према Павловићу: „Главне субјекте овог поступка тако чине орган Министарства унутрашњих послова, односно полиција, као непосредни оперативни сервис који предузима потражне радње, затим јавни тужилац који је у формалном смислу *dominus et deus* предистражног поступка и издаје налоге за деловање полиције, те судија за претходни поступак“.

Према Бејатовићу и сарадницима, предистражни поступак се може дефинисати и као први процеси стадијум који претходи формалној истрази. Отуда се овај сегмент поступања може посматрати аналогно ранијем преткривичном поступку.

Да би се кривични поступак покренуо и водио против одређеног лица за које постоји сумња да је извршило кривично дело, сумња мора бити одређеног квалитета и морају постојати подаци који ту сумњу потврђују. У свим случајевима, када су сазнања о кривичном делу непотпуна, када не поткрепљују потребан степен сумње, потребно је, пре доношења одлуке о покретању илу непокретању кривичног поступка, предузети одређене радње које ће расветлити кривични догађај до потребног степена сумње и на тај начин омогућити доношење исправне одлуке о конкретном случају. Све те радње предузимају се у предистражном поступку и оне имају за циљ да допринесу доношењу адекватне и исправне одлуке о даљем току поступка, односно покретању или непокретању кривичног поступка.

Суштински посматрано предистражни поступак је примарно управноправне природе и потребно га је разликовати од кривичног поступка, с обзиром на посебну правну природу, функције, субјекте, али и због претпоставке заснивања овог односа. Због тога се не може одредити ни као судски ни као кривични поступак, првенствено јер не искључује вршење процесних функција кривичног гоњења, одбране или суђења. Такође, потребно је истаћи да предистражни поступак има доминантно неформални карактер. У овај процесни стадијум су укључене криминалистичко оперативне радње, односно

делатности које су усмерене ка откривању, расветљавању и пријављивању кривичних дела, односно ка проналажењу њихових учинилаца.

Да би предистражни поступак био покренут, потребно је постојање основа сумње да је извршено кривично дело које се гони по службеној дужности. Међутим, да би предистражни поступак почео, није потребна никаква формална одлука. Сматра се да је предистражни поступак започет предузимањем било које потражне радње од стране полиције.

Анализирајући законски оквир, ваља напоменути да неретко долази до забуне, с обзиром да актуелни концепт претпоставља практично два истражна сегмента. Односно предистражни поступак и истрагу, а за чије отпочињање мора бити испуњен формални захтев наредбе јавног тужиоца.

Оно што је у том смислу додатно збуњујуће, јесте да се у оба сегмента претпоставља исти ниво сумње. Тек елаборирајући ставове различитих аутора, Павловић представља решења сходно којима би се предистражни поступак водио само према непознатим учиниоцима, док би сазнање о идентитету истог формализовало даља поступања.

Неке од критика овог концепта коначно упућују да је представљена подела смислена у контексту ранијег, судског концепта истраге. Наиме, чинећи поделу на преткривични поступак и истрагу, практично је вршена подела на поступања несудске инстанце, односно полиције и самог истражног судије .

Вративши се оквиру субјеката овог поступка, ваља напоменути да је ЗКП-ом предвиђен каталог овлашћења и дужности јавног тужиоца. У том смислу, чланом 43. овог Закона предвиђа се да ће јавни тужилац руководити предистражним поступком, одлучивати о предузимању или одлагању кривичног гоњења, те спроводити истрагу. Међу правима и обавезама наводи се и право на закључивање споразума о признању кривице дела и споразума о сведочењу, заступање оптужбе пред судом, изјављивање жалби и правних лекова, те других законом предвиђених радњи.

Када је, пак, полиција у питању и оквир овлашћења овог субјекта, исти је јасно подређен полицији, али може и самостално прикупљати обавештења и податке који су од значаја за утврђивање основа сумње извршења кривичног дела. Односно, да би полиција у предистражном поступку испунила законом предвиђене задатке, овлашћени полицијски службеници могу предузимати одређене потражне (оперативно тактичке) радње и мере, поједине доказне радње, као и мере процесне принуде (полицијско хапшење, задржавање уз одобрење јавног тужиоца). На тај начин, кроз предузимање наведених радњи, остварује се основни циљ предистражног поступка, а то је постизање вишег степена сумње, тачније основане сумње о извршеном кривичном делу и његовом учиниоцу.

Тек када је предистражни поступак у питању, раније истакнута напомена неформалног карактера, повлачи да докази прикупљени у предметном контексту не могу бити они на којима се заснива пресуда. Тек по предузимању формалних радњи, прикупљени доказни материјали могу имати свој доказни квалитет у каснијем кривичном поступку.

Напоследку, судија за претходни кривични поступак представља кривични суд. Ипак, у новом моделу ЗКП-а он у предистражном кривичном поступку има релативно ограничену улогу у оквиру које одлучује о радњама које могу утицати на остварење и заштиту основних права и слобода човека.

У трећем поглављу, под називом „Улога полиције у фази истраге“ кандидат указује да једана од најзначајнијих измена које је унео Законик о кривичном поступку из 2011. године је увођење концепта тужилачке истраге . Концепт судске истраге, који се у домаћем законодавству примењивао до доношења овог Законика, отишао је у правну историју.

Сама истрага може представљати како судску тако и несудску делатност, а та разлика произилази из различитих концепата истраге који доминирају у англосаксонском праву и европскоконтиненталном праву. Наиме, у англосаксонском праву истрага је поверена полицији, док је у европскоконтиненталном праву истрага поверена суду. Међутим, у европскоконтиненталним правима истрага је последњих деценија претрпела значајне промене и дошло је до напуштања судског концепта истраге. Промену концепта истрага Србија је покушала да спроведе Законом о кривичном поступку из 2006. године. Међутим, како тај Законик никада није заживео, промена концепта истраге наступила је Законом о кривичном поступку из 2011. године, када је уведена тужилачка истрага.

Истрага је прва фаза претходног стадијума опште кривичнопроцесне форме, коју наредбом може отворити надлежни јавни тужилац против одређеног пунолетног осумњиченог лица или против непознатог учиниоца, ако постоје основи сумње да је учињено кривично дело које се гони по службеној дужности и за које је прописана казна затвора преко осам година, с циљем прикупљања доказа и података потребних за тужиочеву одлуку о томе да ли ће подићи оптужницу или ће се поступак обуставити, ради извођења непоновљивих и других целисходних доказа, као и прикупљања података о личности окривљеног.

Основни циљ истраге је прикупљање доказа који су потребни јавном тужиоцу како би донео исправну одлуку од које зависи подизање или неподизање оптужнице, али и даљи ток кривичног поступка. Поред основног циља, у истрази је потребно остварити још два циља, и то прикупити доказе који су потребни да се утврди идентитет учиниоца, и друго, доказе за које постоји опасност да се неће моћи поновити на главном претресу или би њихово извођење било отежано, као и други докази који могу бити од користи за поступак, а чије се извођење, с обзиром на околности случаја, показује целисходним.

Наредбу о спровођењу истраге доноси јавни тужилац. Такође, јавни тужилац је надлежан и да води истрагу, с тим што наредбу о спровођењу истраге доноси пре или непосредно после прве доказне радње коју су предузели јавни тужилац или полиција у предистражном поступку, а најкасније у року од тридесет дана од дана када је јавни тужилац обавештен о првој доказној радњи коју је полиција предузела. Након што донесе наредбу о спровођењу истраге, јавни тужилац је овлашћен да у истражном поступку предузима све доказне радње које су према његовом мишљењу од важности и утицаја за вођење кривичног поступка. Одлуку о томе да ли ће предузети неку доказну радњу или неће, јавни тужилац доноси на основу сврхе коју треба постићи спровођењем истраге. Главни кривичнопроцесни субјект, а тиме и главни носилац активности у спровођењу истраге, јесте надлежни јавни тужилац. Јавни тужилац предузима доказне радње, по правилу, само на подручју надлежности суда пред којим поступа, а ако интерес странке захтева, он може поједине доказне радње предузети и ван подручја овог суда, али је дужан да о томе обавести јавног тужиоца који поступа пред судом на чијем подручју предузима доказне радње.

У четвртом поглављу под називом „Упоредноправни приказ улоге полиције у предистражном и истражном поступку“ кандидат разматра положај и улогу полиције како у државама англосаксонског правног система, тако и у државама европскоконтиненталног правног система.

У оквиру пете главе под називом „Предузимање доказних радњи од стране полиције“ кандидат указује на улогу полиције приликом предузимања доказних радњи. Пратећи опште напоре које Република Србија предузима у контексту приступања Европској унији, важан сегмент ових тенденција представљају и преузете обавезе реформе Министарства унутрашњих послова и свакако полиције. Произилазећи из уставних овлашћења, новодонетог Законика о кривичном поступку, те Закона о полицији, положај полиције додатно је усложен новим изазовима борбе против изузетно сложених појава,

попут организованог криминалитета, те корупције .

Анализирајући национални легислативни оквир, део полицијске делатности базиран је на предузимању потражних радњи из чл. 286. ЗКП-а које су усмерене на остварење основног циља кривичног поступка. Ово при томе подразумева откривање кривичних дела и учинилаца, као и откривање и обезбеђење трагова кривичног дела и предмета који могу да послуже као доказ у кривичном поступку.

Имајући у виду аспект друштвеног развоја, ваља напоменути да је у претходним деценијама и криминалитет еволуирао у феноменолошком смислу. Отуда поступање полиције бива од нарочите важности у свим оним нетрадиционалним облицима противправног деловања, који захтевају практично и легислативно сложено примену високих технологија , као и нових правних института .

Прихватајући важност претходних навода, у наставку рада ћемо се накратко осврнути на чланове Закона о полицији који јасно дефинишу улогу, значај и овлашћења полиције. При томе, ваља напоменути закључке Југовића и Симовића који истичу да новоусвојени закон, заправо суштински не представља нов концепт. Односно да се ради тек о изменама и допунама закона из 2005. године, а пре свега у сегментима каријерног менаџмента, праћења развоја запослених, оцењивања резултата рада и других сродних аспеката.

Посветивши се детаљнијој анализи предметног закона, чланом 3. Закона о полицији, експлицира да је полиција централна организациона јединица Министарства која у обављању унутрашњих, односно полицијских послова, штити и унапређује безбедност грађана и имовине, поштујући Уставом зајемчена људска и мањинска права и слободе и друге заштићене вредности у демократском друштву, уз могућност на Уставу и закону засноване употребе средстава принуде . Дати оквир тако интегрише превентивне и репресивне задатке полиције, постављајући поменути оквир људских права императивним.

Потом, како се наводи у чл. 18. Закона о полицији, полиција у предистражном и истражном поступку примењује полицијска овлашћења утврђена Закоником о кривичном поступку и поступа по налогу и захтевима јавног тужиоца и суда. У прекршајном поступку Полиција поступа и по налозима прекршајног Суда . Јасно, овде се ради о раније елаборираном концепту тужилачке истраге, те овлашћењима јавног тужиоца у контексту усмеравања рада полиције и разрешавања кривичне ствари .

Такође, када је реч о овлашћењима полиције, у члану 286. ЗКП-а, дефинисано је да, ако постоје основи сумње да је извршено кривично дело за које се гони по службеној дужности, полиција је дужна да предузме потребне мере да се пронађе учинилац кривичног дела, да се учинилац или саучесник не сакрије или не побегне, да се открију и обезбеде трагови кривичног дела и предмети који могу послужити као доказ, као и да прикупи сва обавештења која би могла бити од користи за успешно вођење кривичног поступка.

Дати оквир нарочито је важан с обзиром на ранија законска решења, као и чињеницу да је Законик о кривичном поступку садржао појмове основа сумње и основане сумње, без одређивања њихових карактеристика. Односно у контексту чињенице да поменути појмови представљају основ предузимања различитих мера и радњи .

Имајући у виду наведено, ваља напоменути да је реч о изворним овлашћењима полиције и треба их разликовати од радњи које им повери јавни тужилац а односе се на предузимање доказних радњи. Односно, ваља направити разлику између оних радњи које је полиција овлашћена да предузима самостално, односно у контексту овлашћења добијених од стране надлежног тужиоца .

У шестом поглављу под називом «Посебне доказне радње и улога полиције у њиховом спровођењу» кандидат истиче улогу полиције код спровођења доказних радњи. Посебне доказне радње представљају тему која значајно заокупља пажњу домаћих ' , али и

иностраних аутора ' . Ради се, наиме, о покушају законодавца да сложена и строга процесна правила доказног контекста прилагоди све савременијим и комплекснијим феноменолошким карактеристикама криминалитета .

Предметни оквир налази основ у различитим међународноправним изворима. Наиме, Скакавац истиче еквивалентни појам специјалних истражних техника, који представља садржај Конвенције против транснационалног организованог криминалитета, усвојене у Палерму 2000. године.

Посебне доказне радње се у суштини користе када класичне полицијске истражне радње и мере не дају веће и за истрагу неопходне резултате, односно, када се класичне полицијске мере не могу користити пред судом као доказ и када имају неформалну сазнајну вредност за потребе координације и планирања даљих истражних радњи у кривичном поступку. Тада подаци и сазнања, добијени спровођењем посебних доказних радњи, имају већу и значајнију доказну вредност пред судом.

Пратећи елаборацију Павловића, ове радње се могу користити у доказном контексту само уколико су предузете у складу са начелима легалитета, супсидијаритета, сразмерности и уз одобрење и надзор суда.

Када је у питању оквир супсидијаритета, дато подразумева да примена законом предвиђених мера долази у обзир само у оним случајевима када се блажим или стандардним мерама не може постићи спречавање, откривање и доказивање кривичних дела. При томе, исти аутор упућује да предузете радње не смеју бити искључиви извор доказног материјала, већ се морају позиционирати у ширем контексту поступања.

Проучавајући обимну криминалистичку, криминолошку и правну литературу, као основне карактеристике посебних доказних радњи, постављају се тајност, ограничено и неопходно задирање у зајемчена права и слобода човека и грађанина, те доказна неупотребљивост резултата ових радњи уколико су исте настале супротно начелу легалитета.

Законом предвиђене, посебне мере се предузимају пре почетка кривичног поступка, са циљем да се дође до сазнања, односно да се открије структура, обим, облик и методе по којима делују криминалне организације у циљу покретања кривичног поступка против припадника тих организација, а резултати до којих се дође применом посебних доказних радњи могу се користити као докази постојања одређених чињеница. Како бисмо што прецизније и јасније објаснили појам и суштину, у наставку ћемо приказати и навести како поједини аутори дефинишу појам посебне доказне радње.

Посебне доказне радње су посебна доказна средства, методе и истражне технике којима се уз примену савремених техничких средстава, осигурава успешност у откривању, доказивању и сузбијању организованог криминала и других тешких кривичних дела. С обзиром да се, спровођењем тих радњи, задире у право приватности и основна људска права, уз опасност да лако могу бити злоупотребљене, не постоји законодавство које их у упоредном праву не познаје. У нашем кривичном законодавству, посебне истражне радње су биле присутне, најпре, само у поступку за кривична дела организованог криминала, а касније, изменом процесног законика, прошириле су се и на међународне злочине, корупцију и друга тешка кривична дела.

У **Закључку** кандидат истиче да је Република Србија, пратећи тенденције држава Европе и региона, приступила значајнијој промени кривичнопроцесног законодавства. Реч је о процесу који траје сад скоро две деценије, а праћен је и озбиљнијим турбуленцијама. Чињеницом да је требало мењати устаљену правну традицију, јасно је да појаве инертности, отпора и проблема интерпретације нису могле бити избегнуте.

Осврнувши се на глобалне аспекте критике поменутог нивоа промене, најчешће су се коментари односили на дерогирање улоге суда. Ово се тиче, како самог истражног поступка тако и положаја у каснијем кривичном поступку. Истражни судија се, наиме, постављао као гарант објективности, док је поступање тужиоца вођено данас

једностраним интересима оптужбе. Коначно, увођењем адверзијалног концепта у коме се странке боре пред судом, постављено је питање активног учешћа суда у утврђивању истине.

Напослетку, управо је питање истине једно од виталних тачака критике новог кривичнопроцесног законодавства. Наиме, увођењем нових правних института, попут споразума о признању кривице, дошло се у ситуацију не само трговине са учиниоцем кривичног дела, већ селективног приказивања и утврђивања истине.

Ипак, и поред свих критика, нова тенденција увођења јавнотужилачке и полицијске истраге је и у Србији добила своје оживотворење. Дакле, надлежност руковођења истрагом више није у рукама истражног судије, већ јавног тужиоца. Па опет, имајући у виду полицијска овлашћења, поставило се питање и тога да ли се заправо може говорити о полицијској истрази и тек контролном и усмеравајућем деловању тужиоца.

VI ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Да се ради о врло сложенем односу, сведочи и наредна дилема. Наиме, можемо претпоставити сценарио у коме јавни тужилац има једно виђење мотива извршења кривичног дела, док поступајући полицијски службеници исто посматрају кроз другачију призму. Тек имајући у виду да се говори о концепту тужилачке истраге, поставља се питање да ли би полиција смела имати свој, независни пут оперативних поступања.

Сам концепт истраге може представљати, како судску тако и несудску, делатност, а та разлика произилази из различитих оквира истраге који доминирају у англосаксонском праву и европскоконтиненталном праву. У англосаксонском праву истрага је поверена полицији док је у европскоконтиненталном праву истрага углавном била поверена суду. Међутим, у европскоконтиненталним правима истрага је последњих деценија претрпела значајне промене и дошло је до напуштања судског концепта истраге. Промену концепта истрага, Србија је покушала да спроведе Закоником о кривичном поступку из 2006. године. Међутим, како тај Законик никада није заживео, промена концепта истраге наступила је Закоником о кривичном поступку из 2011. године, када је уведена тужилачка истрага. Дакле, Закоником из 2011. долази до корените промене претходног кривичног поступка.

Истрага је прва фаза претходног стадијума опште кривичнопроцесне форме, коју наредбом може отворити надлежни јавни тужилац против одређеног пунолетног осумњиченог лица или против непознатог учиниоца, ако постоје основи сумње да је учињено кривично дело које се гони по службеној дужности и за које је прописана казна затвора преко осам година, с циљем прикупљања доказа и података потребних за тужиочеву одлуку о томе да ли ће подићи оптужницу или ће се поступак обуставити, ради извођења непоновљивих и других целисходних доказа, као и прикупљања података о личности окривљеног.

Основни циљ истраге је прикупљање доказа који су потребни јавном тужиоцу како би донео исправну одлуку од које зависи подизање или неподизање оптужнице, али и даљи ток кривичног поступка. Поред основног циља, у истрази је потребно остварити још два циља, и то: 1) прикупити доказе који су потребни да се утврди идентитет учиниоца; 2) прикупити доказе за које постоји опасност да се неће моћи поновити на главном претресу или би њихово извођење било отежано. Постоје и други докази који могу бити од користи за поступак, а чије се извођење, с обзиром на околности случаја, показује целисходним.

Основну улогу, у предистражном поступку, имају јавни тужилац и полиција - тужилац као руководилац ове процесне фазе и полиција, као вршилац низа радњи које су усмерене на откривање кривичног дела и учиниоца, обезбеђење доказа и слично. Главни субјекти предистражног поступка чине: орган Министарства унутрашњих послова – полиција, као непосредни орган који предузима потражне радње, јавни тужилац који руководи поступком и издаје налоге за деловање полиције и, на крају, судија за претходни кривични поступак. Судија за претходни кривични поступак предстаља кривични суд, и он у претходном кривичном поступку има релативно ограничену улогу у оквиру које одлучује о радњама које могу утицати на остварење и заштиту основних права и слобода човека.

Да би предистражни поступак био покренут, потребно је постојање основа сумње да је извршено кривично дело које се гони по службеној дужности. Међутим, да би предистражни поступак почео, није потребна никаква формална одлука. Сматра се да је предистражни поступак започет предузимањем било које потражне радње од стране полиције.

Да би полиција у предистражном поступку испунила законом предвиђене задатке, овлашћени полицијски службеници могу предузимати одређене потражне (оперативно тактичке) радње и мере, поједине доказне радње, као и мере процесне принуде (полицијско хапшење, задржавање уз одобрење јавног тужиоца).

Дакле, као што се може видети, полиција према новом концепту истраге, односно полиција према новом Законику има веома активну улогу у кривичном поступку и у великој мери доприноси решењу и пресуђењу саме кривичне ствари. Претходни искази су потврђени низом доказних радњи, односно кроз радње које полиција предузима у предистражном и истражном поступку. Сходно томе, може се закључити да је почетна хипотеза која подразумева да су прикупљени докази од стране полиције у предистражном поступку, као и у фази истраге, од изузетног значаја за каснији ток кривичног поступка, управо и потврђена. Имајући у виду овакав концепт претходног кривичног поступка, као и тесне сарадње између јавног тужиоца и полиције, истичемо да је неопходно константно радити на подизању нивоа кооперације и сарадње између ова два државна органа. Управо њихово добро, правовремено и усаглашено деловање у великој мери ће подићи ниво откривања кривичних дела и учинилаца, али и довести до ефикаснијег и бржег доказивања истих у кривичном поступку. Поштујући претходно изнето, истичемо да је и наша помоћна хипотеза, која подразумева да је новим концептом истраге додатно наглашена неопходност добре сарадње полиције и тужилаштва, чиме је управо условљено откривање и доказивање кривичног дела и учинилаца, и потврђена. Синхронизовано деловање полиције и тужилаштва је неопходно да би јавни тужилац могао усмеравати рад полиције.

VII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Анализа и тумачење резултата истраживања је јасно, студиозно и оригинално. Стручна и научна анализа обухвата све кључне аспекте од значаја за проблематику истраживања. Истраживање положаја и улоге полиције код утврђивања чињеница у кривичном поступку карактерише потребан квалитет у садржинском смислу, који обухвата богату теоријску грађу и њену обраду, историјску еволуцију и њену детерминисаност, детаљан приказ, условљеност, садржај и критику позитивноправних решења. Посебно су приказани и анализирани статистички подаци који се тичу судске праксе. Вредност рада постоји и у погледу стила и јасноће излагања, где упркос ширини предмета и вешто обухваћеног броја питања кандидат успева да остане у оквиру

предвиђеног истраживања, да оно не постане детаљистичко или компилаторско. Оно има логички след, јасност и потпуност.

VIII КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме:

Дисертација је у потпуности урађена по методологији, плану и садржају који је дат у пријави теме и који је одобрен у поступку оцене подобности кандидата и теме докторске дисертације.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе:

Дисертација садржи све битне елементе предвиђене за овакву врсту радова.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци:

Оригиналност и допринос докторске дисертације се огледа у томе што ће она бити незаобилазно разматрана и коришћена у будућности, било да се ради о правној теорији, стручним анализама или примени законских норми у судској пракси.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања:
Ова дисертација нема недостатака који би битно умањили њену вредност.

IX ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

Имајући у виду предмет и циљ докторске дисертације, значај и актуелност истраживања, његов обим и домет, као и методолошки приступ истраживању, њен хипотетички оквир и потврђеност хипотеза, као и научни допринос теорији и пракси, Комисија предлаже Наставно-научном већу Правног факултета за привреду и правосуђе у Новом Саду да прихвати Извештај о позитивној оцени докторске дисертације кандидата **Милоша Стаменковића**, под насловом „Улога полиције код утврђивања чињеница у кривичном поступку“ и предложи Сенату Универзитета Привредна академија у Новом Саду да се исти усвоји и одобри јавна одбрана.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Проф. др Александар Бошковић, председник комисије

2. Проф. др Зоран Павловић, ментор и члан

3. Доц. др Јоко Драгојловић, члан комисије

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.